

NIERZĄDNICA (67) sb f

e oraz a jasne.

sg N nierządnic (9). ◇ G nierządnic (16). ◇ D nierządnic (4). ◇ A nierządnicę (9). ◇ I nierządnicą (9). ◇ L nierządnic (1). ◇ V nierządnic (1). ◇ pl N nierządnic (6). ◇ G nierządnic (6). ◇ D nierządnicom (2). ◇ A nierządnic (1). ◇ I nierządnicami (3).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII w.

Kobieta lekkich obyczajów, prostytutka, dopuszczająca się nierządu; meretrix PolAnt, Vulg, Modrz, Calep, Cn; scortum PolAnt, Modrz, Calep, Cn; fornicaria Vulg; fornicata PolAnt; alicaria, femina pluribus viris habilis, lupa, meretricula, prostibilis mulier, prostibulum, prostituta a. publicata pudicitia femina, quadrantaria a, quaestuosa mulier, vulgaris uxor Cn (67) : MurzNT 66, 163 marg; Ale wy przystępście łám łynowie Czárownicę/ nálenie cudzołożnikowe/ y nierządnicę Leop Is 57/3, Ez 16/33; WujJud 181v; Nierządnicę za żonę y plugawę nie poymą; y niewiasty rozwiedzione y od mężá iey nie poymą BudBib Lev 21/7; A oto niewiástá łpotkálá go w vbiorze nierządnic [meretricis ornatu]/ á chytra ná łercu. BudBib Prov 7/10; Iełliby przez Almę w przeszłym wierŝu rozumiał nierządnicę/ ábo dziewczę nárułzoną: á czemułzby miał był to potym o cudzołożnicy przydáwać? CzechRozm 131; á od nierządnic nieinácze y bywa dochod wyciągan/ iedno iáko od złodzieiow/ ábo od mężoboycow. ModrzBaz 54, 54, 113v; W Tyrze za iednym Mnichem gdy łzedł przez vlicę záwoła iedná włzetecznicá iáwna: Oycze wielebny/ zbaw mię iáko Chryłtus zbáwił nierządnicę. SkarŻyw 100; A widząc iłz bárzo iełt trudna powóciagliwość: vmysłił/ iako Iozeph/ nierządnicę ciágnące y fię do grzechu płałzcz zołtáwić/ á obnáżony przy dułzy zdrowey w cíele niezamázanym zołtác. SkarŻyw 371, 59, 118 [5 r.], 119, 201, [237] [3 r.], 308; Calep 655a, 956b; WujNT Luc 15/30.

W połączeniu z imieniem [w tym: imię + nierządnic (5), nierządnic + imię (1)] (6): Y Phineáłowi łynowi Aaronowemu/ który Zámbrego z nierządnicą Kozbą corką Książęciá Mádyañłkiego ná łprołnym vczynku mieczem przebił/ dziękował SkarŻyw 483, 172, 501 [2 r.], 502; Tákze też Ráháb nierządnicá/ izali nie z vczynkow iełt vłprawiedliwioná przyiáwłzy połty/ y inłzą drogą wypułciwłzy? WujNT lac 2/25.

W połączeniu szeregowym (1): á nietylko iuz mowię dobrzi chočia podłego łtanu/ ále też y rufianowie/ nierządnicę/ wykretácze práwni/ y lifnicy. ModrzBaz 51.

W przeciwstawieniach: »nierządnic ... oblubienic (3), dziewica, czysta panienka« (5): Zás wdowy y rozwiedzione y plugawę nierządnicę/ tych niepoymie/ lecz dziewicę złudu łwego wełmie zá żonę BudBib Lev 21/14; SkarJedn 38 [2 r.]; A iłzby fię kto niechciáł połtawką zwierzchowne^{go} nabożeńłtwá y zmyłłone y zwierzchnie y łprawiedliwołci/ iáko nierządnicá wiankiem y brameczką/ zá czyłtą pánienkę vdác/ ku ofzukániu drugiego CzechEp 38; LatHar 150.

W porównaniach (2): á niebyłás iuz tháką iáko nierządnicá z brzytkołciá podnołłąc zapláte/ ále iákoby cudzołożnicá/ kthora ná mężá łwe^{go} przywodzi wielu inych. Leop Ez 16/31; BibRadz II 141b marg.

Zwroty: »jako nierządnicę używać [kogo]« (1): yzali iáko nierządnicę vżywać mieli łiołtry náłzey? SkarŻyw 348.

»żyć z nierządnicami« (1): Ludzie proznuiący cały dzień wnich przeleżą [!]/ piją/ á żywą z nierządnicami bárzo rofpułtnie [*viunt cum scortis intemperantissime*] *ModrzBaz* 36v.

Wyrażenia: »biała głowa, niewiasta nierządnicą« = *mulier meretrix Vulg* (1:1): *Leop* 3.Reg 3/16; ktorego [*Sardanapala*] gdy Arbáces przełożony nád Medámi záłtał między gromádą białyhgłow nierządnic kądziel przędącego [!] *Phil* S2.

»wszeteczna nierządnicą« (1): *BiałKaz* 371 *cf* »nierządnicą albo cudzołożnicą«.

Szeregi: »nierządnicą albo cudzołożnicą« (1): niewiáftá ták zdrádlíwie od mężá o mylóná/ befpiecznie wżeteczna nierządnicą może być/ albo cudzołożnicą. *BiałKat* 371.

»łotr z nierządnicą« (1): Ano łotr z nierządnicą podzyełá sie fnádnie/ Owá gdzye co wyłudzi/ á ow też vkrádnie. *RejWiz* 139v.

»nierządnicę i ci co do rozkoszy przyczynę dawają« (1): Lecż nierządnic/ y tych co do rofkoſzy przyczynę dawáią [*scorta voluptatum institores*]/ y inſzych ludzi niepotrzebnych z obozu zbyć/ ieft rzecz bárzo pożyteczna *ModrzBaz* 116.

»wszetecznicą i nierządnicą« (1): abowiem z wżetecznicami odchodźcie ná łtronę/ y z nierządnicami ofiáry ípráwuiećie [*cum meretricibus dividerunt se et cum scortis sacrificaverunt*] *BibRadz* Os 4/14.

W przen (5) : *Leop Ez* 16/33; Iedná tylo między nimi [*kościółami*] ieft oblubieńcá: á inne wżytkie fą nierządnicę. Iedná tylo ieft owiec Chryłtułowych owczárniá. *SkarJedn* 38, 38; Ty [*duszo*] przedtym będąc oblubienicą Krolá Niebiekfiego/ sftálás fię śmieie nierządnicą kátá piekielnego. *LatHar* 150; Ktore zgromádenie w Ewángelíey [...] częłto śwíátem zowá: á tu nád to zowá ie czáfem Nierządnicą: iż złá požádlíwośćią odwodzi ludzie ćielełne y ziemłkie od drogi Bożey *WujNT* 838.

Przen (15) :

a) *Występek, wada* (2) : Długi tzas niebozeta wnierzadzie chodzili/ Doftawłzi znowu cnoti/ tym wżitkim wzgardzili. Trzymali sie iei mocno po vpáku [*lege: upadku*] onim/ Przes íprawe tich nierzadnic barzo poſzkodzoni. Thim Krolełtwie tak flawnim/ tez to nierzadnicę/ Przełzli iakos do ciebie znowu przez Granice. *PaprUp* A3.

b) *bibl. W pismach proroków: naród izraelski, który nie dochowuje wierności Bogu Jahwe* (2) : Iáko sie ftháło Nierządnicą [*meretrix*] ono miáłto wierne [*Jerozolima*]/ pełne fądu? Spráwiedliwość w nim obywałá/ á teraz mężoboyce. *Leop Is* 1/21; á iż dla thych wżytkich przyczyn/ przez ktore fię tá nierządnicą [*fornicata*] Izráelłka cudzołożyłá *BibRadz Ier* 3/8.

c) *bibl. Alegoryczna postać z Apokalipsy św. Jana interpretowana jako cesarstwo rzymskie lub (przez innowierców) jako kościół rzymski* (11) : Wody ktoreś widziáł/ gdzie oná nierządnicą [*meretrix; wżetecznicą WujNT*] fiedzi/ ludzie fą/ y narodowie/ y ięzyki. *Leop Apoc* 17/15, *Apoc* 17/16; íſz to dziećię iełli náukę mieć będzie/ á do nierządnicę fię oney (kościół Rzymłki tak zowíáć) vda: wielkim będzie kościółá Bożego (to ieft zborzyłczá Heretyckiego) przenáśládownikiem. *SkarŻyw* 371; *NiemObr* 163 [2 r.], 164 [2 r.], 165; dla przełtrogi y informácyey tych/ ktorzy to Miáłto Bábilonem y nierządnicą zowíáć: wypíłáne y przełżone z kfiąg teraz nowo w Kolnie wydánych/ *De opreffo Dei verbo. ReszHoz* 114.

Wyrażenie: »wielka nierządnicą« (2): Okazać potępienie wielkiej nierządnicie [*magnae meretricis*] która siedzi nad wodami wielkimi. *BibRadz Apoc 17/1, Apoc 17 arg.*

Synonimy: cudzołożnica, fryjerka, gamratka, kurwa, mercha, nałożnica, przyłożnica, sprostnica, wszetecznicza.

AKtt